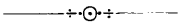

EVANG. EGYZHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetés díja:

Egész évre . . . 12 kor.
Félévre . . . 6 „
Negyedévre . . . 3 „
Egy szám ára 24 fill.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Kiadótulajdonos és szerkesztő:

VERES JÓZSEF.

Felelős szerkesztő:

HAJTS BALINT.
Hirdetés díja:

Egész oldal . . . 16 kor.
Fél oldal . . . 8 „
Negyed oldal . . . 4 „
Nyolczad oldal . . . 2 „

Az 1604. évi XXII. tc. története.

(Vége.)

A mint tehát a nemesek a vallás ügyében ily fontos lépésre határozták magukat, egyszersmind e megállapodásukról értesítették a városok követeit is, de egyuttal felszólították őket, hogyha ez ügyben szavazásra kerül a sor, ők is velük szavazzanak. A városi követek azonban e merész dologtól megriadtak. Hiszen ő nekik — mint Bártfa követei mondták — nem dacolni a hivatásuk, hanem kérni, könyörögni, nehogy még nagyobb kárba, még nagyobb veszedelembé döntsek városukat. Utasításért küldöikhez, a városokhoz fordultak. A városok már ekkor — Prágában levő követjük tudósításai révén — tisztában voltak a helyzettel, tudták, hogy az udvar a kérvényezgetésre nem fog eltérni elhatározott szándékától. Erélyes fellépésre volt szükség. Utasították ezért diétai követeiket, hogy tegyenek úgy, mint nemes követtársaik kívánják.

Igy aztán minden a megállapodás szerint történt: a rendek a propositiók felolvasása után annak tárgyalásába nem akartak belemenni, nem addig, míg őket nem biztosítják sérelmeik orvoslásáról. Még a nyugodt és higgadt Thurzó György is felszólalt, élesen megtámadta Forgách Ferencet a nyitrai püspököt, ki atyja hitét elhagyta. A rendek elhatározták egyszersmind, hogy feliratban magával a királylyal is tudatják kívánságukat. A feliratot — miután elkészült — a kormány hiveinek minden kapacitálása dacára ez aláírással: Ordines Statuum Hungariae „Magyarország rendei“ átnyujtották a főhercegnek E feliratban a hazai és külföldi

katonaság által okozott tettek felsorolása után hosszasan fejtegetik: micsoda sérelem esett rajtuk, a vallás szabadságának megsértése által, s kéri az uralkodót, hogy e sérelmeket orvosolja.

A főherceg kifogásolta, a rendek e folyamodásának formáját, mert szerinte szükséges, hogy azt a rendek személy szerint írják alá, hogy nevezzék meg a templomokat, a melyeket elvettek tőlük, végre mondják meg, miféle valláson esett sérelem s miféle vallást követnek. Ezzel a rendeket természetesen zavarba akarta ejteni, mert a névszerinti aláírással egyeseket — kiknek valami ügyük volt a kormánylyal — kellemetlen helyzetbe sodorhatott, a templomoknak felsorolásával bonyodalmas birtokjogi tárgyalásokat kezdhetett. A vallás megnevezésének kérdése pedig azért volt kemény dió, mivel abban az időben a közös protestáns elnevezés nem nem volt általánosan elfogadott, a szokásos hely. hitvallású és ág. hitv. ev. elnevezésekkel pedig az egyenetlenség magvát akarta elhinteni.

De ha a vallásügyi sérelmek felterjesztését a főherceg nem is fogadta valami jószívvvel, annyival melegebben ígerte a többi sérelmek orvoslását. A hang, a melylyel ezt tette olyan jó hatással volt a rendekre, hogyha egy ideig még opponáltak is, végre engedtek, s hozzá fogtak a törvényjavaslatok tárgyalásához, de azzal a világos kököttéssel, hogy a király aggodalmaikat elfogja oszlatni.

Különben a rendek a főherceg formai kifogásait egy újabb feliratban megdöntötték. A két feliratot jellemzi a nyugodt higgadság és szenvedélytelenség. A feliratot szük-

ségtelen volt személy szerint aláírni, mert valamennyi követ utasításában benne van a vallási sérelmek orvoslásának sürgetése, e tekintetben egy értelemben vannak. Ők más templomokat nem kívánnak, de nem is vettek el, mint a melyeket birtak már akkor, a midőn a Habsburg-ház ez országot megszerelte. Végre vallásuk megnevezése nem szükséges, mivel mindenki tudja, hogy ők *Krisztus és az apostolok tanításai szerint élnek.*

Mátyás így aztán kénytelen volt a feliratot felterjeszteni. De valamint a városoknak Prágában időző küldöttsége nem juthatott a király színe elé, úgy a rendek is hiába várták a király választát. Az országgyűlés befejezte előtt azonban a protestáns rendek megjelentek Istvánffy Miklós nádori helytartó előtt s órást emeltek a történetek ellen, kijelentvén, hogy netáni vallászavargások esetén élnek törvényadta jogokkal: erélyesen fellépnek.

Az ez országgyűlésen kelt végzések ezután Prágába kerültek, hol Himmelreich Tibor a magyar kamara titkára azokat fejezetekre osztotta, a szokásos bevezető és befejező formulával és záradékkal ellátta. Már csak a király aláírására volt szükség, hogy e végzések törvényerőre emelkedjenek, midőn olyas valami történt a mi ismeretlen az országgyűlések történetében. Mátyás főherceg ugyanis egy a királyhoz intézett jelentésében azt az indítványt teszi, hogy az új törvénytörvényekhez jó lenne még egy pontot csatolni, mely eltiltaná a rendeknek a vallási ügyek országgyűlési tárgyalását. Tette ez indítványát valószínűleg részben azért, mivel véleménye szerint eddig a vallás ügyet magánügynek tekintették, mely nem tartozik az országgyűlés elé, — részben a cujus regio, illius religio elvénél fogva, a királynak, mint a városok legfőbb hűbérurának joga van a polgárok vallása felett dönteni s végül mivel a kir. tanács róm. kath. tagjai e véleményen voltak. Mátyás indítványa elfogadtatásra talált. Corraduzzi németbirodalmi vicekancellár magához hívatta Himmelreichot s tudatta vele mit óhajt a főherceg. A magyar ügyekben megvénült, de azért épen nem a legalkotmányosabb érületű titkár is megdöbbsent e tervezett me-

rénylet hallatára. Hiszen igaz, eddig is tetek az országgyűlési végzéseken változtatásokat, hol hozzátettek azokhoz, hol elvettek belőlük, de soha olyan dolgot be nem csempésztek, melyről különben az országgyűlésen szó nem volt. A titkár gondolkozási időt kért, de végre is — hiszen sokkal inkább udvari volt, somhogy ellene szegülni mert volna — beadta derekát, s a 21. törvénycikkhez még egyet csatolt, mely szerint a vallásügyek tárgyalása tilos az országgyűléseken. E törvénycikkeket a király szentesítette.

Ez a hirhedt 1604. évi tv-cikk története.

Most már, hogy úgy mondjam, szabad volt a vásár. Az udvar törvényen kívül állapotba sodorta az országot. Az erőszakos térítés megindul. Pethe Márton sorra járja a felvidéki városokat. A prot. lelkészeket elűzi, a templomokat elszedi. A hitehagyott Thurzó Kristóf a galgóczi templomot elfoglalja, Pethe László a lizskai lelkészt űzi el, a templomokat a jezsuitáknak adja. Erdélyben pedig Carillo Alfonso fejt ki hasonló tevékenységet.

Ime az udvarnak esztelen politikája és lelketlensége olyan állapotokat teremt, mely a kétségbeesett nemzetet az önvédelem fegyvereihez nyulni kényszeríti. S ha látjuk a nyomort, a társadalmi osztályok elégedetlenségét, az idegenek kegyetlenkedéseit, Erdély szomorú sorsát, a vallásüldözést, — úgy nem azon kell csudálkoznunk, hogy a magyar fegyvert ragad felkent királya ellen, hanem inkább azon, hogy volt önmérséklete ezt idáig meg nem tenni.

A XXII. cikk olaj volt a tűzre. Nem sokkal ezután, mint a villám, oly rém gyorsasággal jelennek meg a királyi Magyarországon „Bocskay angyalai,” mint a hogy a hajdúkat ettől fogva nevezték. Felső-Magyarország városai pedig, elsősorban Kassa kaput nyitva előttük, a főurak, nemesek csatlakoznak Bocskayhoz: a felkelés úrrá lett az országban.

Gómóry János,

eperjesi ev. coll. főgymn. igazgató-tanár.

Nyílt levél.*

Pozsony, 1904. VII/9.

Tisztelt Szerkesztő Úr!

Az Evang. Egyház és Iskola f. é. június 23. számában jelent meg Szerkesztő úrnak válasza Szeberényi Lajos, csabai ev. lelkész azon nyilatkozatára, mely előzőleg az Evang. egyházi szemlében jelent meg. Nagyon sajnálom, hogy az utóbbi cikk nincsen a kezem között, mert így tisztán csak azon tényállásra vagyok utalva, mely szerint Szeberényi L. szerkesztő urat családi és magánügyeiből kifolyólag, személyében támadta meg.

Bár távol áll tőlem az, hogy ezen java-részen személyes jellegű polemia érdemleges momentumaiba beleártsam magamat, mégis felmerült két szempont, melyek alapján nem annyira a vita tartalmát, mint inkább ama tényt, hogy e vita folyik és ennek hátterét, nyilvános megbeszélés tárgyává tehetem. Az egyik szempont inkább személyes természetű. Én, és többen, a kik itt az ország nyugati vidékén lakunk, ezelőtt egy negyed századdal, mikor még tanár volt a soproni evang. lyceumon, tanítványai voltunk tisztelt szerkesztő urnak. Szerkesztő urra nézve is, ránk nézve is mások voltak az életkörülmények, a helyzetek. Egész életemben emlékszem a magyar társasági örömnepre, melyen Szerkesztő ur mint a hirneves soproni ev. lyceumi magyar társaság tanár elnöke meghatottan az ifjuság és a soproni valamint az egész dunántuli evang. közönség spontán megnyilatkozó lelkes óvációi következtében mondotta, telve egy boldog jövő biztató reménységével:

Aranykalászszal ékes ronaság
Melynek felette lenge délibáb
Ényelgve üz tündérvjátékokat,
Ismersz-e még? Óh ismerd meg fid!

Azóta egy negyed század telt el, azóta a soproni és dunántuli tanuló ifjuság ideálja, az ottani társadalom elkényeztetett kedvence, a soproni irodalmi és művészeti körnek egy Frankenburg Adolf által ünnepelt tagja ott hagyott egy biztos, nagy sikerekkel kecsegtető pozíciót, hogy szülőföldje papjává le-

gyen és innét arasson diadalokat akaratának és szellemének erejével. Valjon gondolta volna-e, tisztelt Szerkesztő Úr, ott a soproni örömnepen, hogy egy negyed század múlva — egy Szeberényi Lajos-féle megtámadtatásban leend része? A két végpont összehasonlítása és mérlegelése késztetet engem, mint volt tanítványát s néhány itteni barátomat arra, hogy ime, az emberi élet e keserű fordulatán oda kiáltsuk szerkesztő urnak, hajdani felejthetlen tanárunknak, azt a mire valaha oly lelkesen tanított bennünket: Rebus augustis animosus atque fortis appare!

Ezen subjectiv szemponton kívül, egy másik, hogy úgy mondjam psychohistoriai szempont is kínálkozik, melyből Szeberényi támadását részemről megbeszélés tárgyává akarom tenni. Ujra hangsúlyoznom kell, hogy távol óhajtok állani mindazon motivumoktól melyek következtében ezen affér sokakra a pikantéria ingerével hat. Ellenkezőleg, szeretném megtalálni azon a valóságban gyökeredző okokat és körülményeket, melyek Szeberényit Szerkesztő úr ellen irányuló ilyen rendszeres állásfoglalásra készítetik. Mint-hogy pedig az említett rendszeres állásfoglalás a synchron historiai symptomák egyik legérdekesebbje protestáns egyháztörténelmünk mai fázisában, nem találok érdekeltenek a historiai analysis azon kísérletét, a mely, ha nem is fog teljesen megegyezni a néhány emberöltő után következő konvencionális megállapodással, de úgy a jelenben, mint a jövőben is impulzust adhat bizonyos egyház- és politikai történelmi fejlődési folyamatok szempontjainak felállítására.

Lehetnek érdekek, indulatok, tehát személyes motivumok is, melyek úgy a jelenben, mint a múltban hozzájárultak azon érület alakulásához, mely áthatja Szeberényi egész valóját akkor, mikor Szerkesztő úr ellen támadásait intézi. Én, sajnos, Szeberényit személyesen nem ismerem, mert meg lehet, ezen esetben érületéről és agitatori működéséről alkotott véleményem egyben-másban módosulna. Kénytelen vagyok tehát ezen érületet és agitatori tevékenységét irodalmi munkásságában kifejezésre jutott állásfoglalásaiból és modorából itélni meg azon végső célzattal, hogy vele szemben milyen

* Jegyzet. Lapunk kiadó-tulajdonosának távollétében érkezett ezen levelet csak azon egy megjegyzéssel közlöm, hogy esetleges megjegyzéseit lapunk szerkesztője későbbben fogja megtenni. H a j t s fel. szerkesztő.

magatartás felelne meg leginkább az általa megtámadott érdekek megóvása végett.

Lássuk mindenekelőtt, mit szokott megtámadni Szeberényi. Ha mi dicsőítjük a magyar nemzeti irányzattal egybeforrt protestantizmust, ott ő a királynak loyális alattvalója, ha üdvözljük a zsinatot, mint a mely véget akar vetni bizonyos anarchiáknak, akkor ő nem engedi az autonomia jogai csorbulását, ha az uniót hangoztatja valaki, a lutheri dogmatikus orthodoxia leple mögül küzd, ha a középiskolák államsegélyéről van szó, akkor az összes középiskolákat át kell engedni az államnak, csak egyet kell megtartani államsegély nélkül s benne kell nevelni *a jó egyházas érzületű elemeket*, ha nemzetiségieskedő írók és diákok megrendsabályozásáról van szó, akkor elegans, világfiás gondolkodású emberbarát. Látjuk tehát, hogy hadállásai mindig leplezettek, a tót nemzetiségi jelleg óvatosan el van takarva. Ezt a körülményt egyáltalában nem hozom összefüggésbe Szeberényi jellemével, mert a harcban a genfi conventió határozatainak respectálásával minden eszköz jó, mivel ellenségünknek árthatunk. Hadállásait leplezni jogában áll; sőt jogában áll az ellenséges hadállás megkerülése és az oldaltámadás is. Ezt sem tiltja a genfi conventió: a guny minden árnyalatát bőségesen fel is használja támadásaiban. Egyet azonban tilt a genfi conventió: az ellenség kútjának megmérgezését és a fegyvernek méreggel való felszerelését, meghagyva ezt a taktikai módszert a szualeli, patagon és karaib felebarátainknak. Hanem Szeberényi nem respectálja a tisztesség ezen genfi conventióját: ő az ellenfél személyes, családi és magán ügyeibe nagy erkölcsi bátorsággal belegázol s ez mutatja épen, hogy ellenfelének minden áron való teljes megsemmisülése képezi végcélját. A gyűlöletnek minő feneketlen mélysége, a keserűség minő paroxis-musa hajtja át a tót nemzetiségieskedés e nagyeszű és nagytudományu vezérét, a midőn nem átalja kilőni ellenfelére nyilat, melyet előbb jól megpraeparált a testvérharc által szolgáltatott méreggel!

Ne szóljunk most keresztyénségről, felebaráti szeretetről, magasztos lelkészi hivatásról; ne is legyen béke mindaddig, a med-

dig ez a nemzetiségi apostol Szerkesztő urban a magyar nemzeti protestantizmus egyik zászlótartóját ily vakmerően és ily tisztességtelen fegyverrel támadja. Csak az a baj hogy a zászlótartónak első sorban zászlója biztonságára és becsületére kell gondolni és nem ér rá mindig a körülötte kavargó dolgokat hessegetni. A mikor tehát vállalkoztam, ezen nyílt levelem megírására, az volt a szándékom, hogy a dongó reám szálljon és a zászlótartó mentül magasabban lobogtathassa a magyar nemzeti protestantizmus zászlaját!

Számos volt tanítványai nevében

Schródl József,
pozsonyi ev. lyc. tanár.

Belföld.

Lelkészi értekezés Debrecenben. A tiszavideki ev. egyházmegye lelkészei ez idén június 30 án Debrecenben tartották meg szokott évi értekezletüket. Az értekezletet megelőzőleg hálaadó istentiszteletre s úrvacsorára gyűltek egybe az ottani ev. templomban a lelkésztestvérek, melyet *Paulik* János nyíregyházi lelkész szolgáltatott ki. Az értekezés első sorban tisztviselőit választotta meg, elnökül: *Révész* János nagybányai lelkész, jegyzőül: *Materny* Imre nagyváradai lelkész választván meg. Az értekezletnek első tárgyát a népiszkolai vallásitanítás kérdése képezte, a melynek előadója: *Bortnyik* György kölcei lelkész-alesperes a fenti tárgyra vonatkozó, nyomonyáró s nagy körütekintésre valló munkálatával az értekezlet tagjainak méltó elismerését vivta ki. Az értekező ebben az elemi iskolai vallásitanításnak reformját, új alapokra való fektetését sürgette. Szerinte a mai, a gyermekek fejlettségi fokát gyakran figyelmen kívül hagyó s legtöbbnyire csak a hittani tételek száraz bemagolására szorítókozó hitoktatást egyolyannak kell kiszorítani, a melyben a vallásitanítás építő s nemesítő ereje jut túlsúlyra, a keresztyén szellemnek gazdagabb közlése s a gyermeki szíven való beplántálása által. Az értekezés, a mely már tavaly kezdett foglalkozni e kérdéssel, az előadottak alapján szükségesnek mondotta ki az e téren való reformot s a mennyiben a hitoktatónál, — különösen azoknak nem theologus részénél — az iskolai dékánoknak a legnagyobb fokú rendszertelenséget és paedagogiai (katechetikai) tájékozatlanságot volt alkalmuk tapasztalniok, felette kívánatosnak találta egy olyan „*vallásitanítási vezérkönyvnek*” az összeállítását, a mely nemcsak a tanítandó tananyagnak cím szerinti felsorolását tartalmazná, hanem annak tételről-tételre való részle-

tes, paedagogiai feldolgozását is felölelné, hogy így — ha azt a katechetikában kevésbé jártas hitoktató venné is kezébe, — megtalálja benne nem csak azt, mit kell tanítania, hanem azt is, hogy a tanításhoz *miként* járjon el. Miután azonban az értekezlet:ek a vallástani tananyag beosztásánál figyelembe kellett venni az elemi iskoláknak kétféle: négy osztályra és hat osztályra való beosztását, mindkettőre nézve szükségesnek találta a részletes tantervnek, illetve vezérkönyvnek a kidolgozását. Ezeknek kidolgozásával az értekező esperesest biztat meg, őt kérvén föl egyúttal a bemutatott vázlat alapján arra is, hogy egyelőre az *első* elemi osztály vallástani vezérkönyvét dolgozza ki, — mivel e téren inkább lassan, de alaposan kíván haladni, — hogy azt azután a legközelebbi alkalommal alaposan megbirálván, a többi osztályok tanmenetének megállapításában tovább haladhasson. E sorok írójának az a nézete, hogy a mikor most a középiskolák vallástánításának reformálása megindult s máholnap talán szerencsésen révbe is jut, kívánatos volna, hogy az elemi hitoktatás kérdésével is minél többen s minél gyakrabban foglalkozzunk, mert nem hiszem, hogy a jelenlegi állapottal meg lehessünk elégedve s ne óhajtsuk az elemi vallástánításnak olyan reformját, a mely annak kitűzött céljához közelebb visz. E téren, fájdalom, sokat mulasztottunk már eddig is! A munka, mely e téren reánk vár, nagyon fáradságos, de a fáradságot megérdemli, minthogy siker esetén a mai hitoktatás holt betűjébe éltető szellemet fog belevinni, a melynek hiányát a gondolkodónak lehetetlen észre nem venni. Kívánatos volna azért, hogy e téren is induljon meg egy országos mozgalom, a melyben mindnyájan részt vegyünk; papok, hitoktatók, tanítók értekezleteken és irodalmi úton hordják össze tapasztalatainknak s bölcsességüknek amaz épület-köveit a melyekből a mai kornak megfelelő s a maiál jobban célra vezető hitoktatás rendszere felépüljön. — A másik tárgy, a melyvel az értekezlet behatóan foglalkozott, *Geduly* Henrik nyiregyházi lelkésznek „a két hazai prot. egyház által a kormányhoz beterjesztett s az 1848. t. c. végrehajtására vonatkozó véleményére“ vonatkozó tanulmánya, a melyben az értekező szükségesnek mondotta, hogy ez a „*Vélemény*“ három nyelven s több száz ezer példányban egyházegyetemünk által kinyomattassék s az országban elterjesztessék, hogy így a haza polgárainak alkalom adassék azzal behatóan foglalkozni. Továbbá megjegyzi, hogy a „*Véleménynek*“ egyik hibája, hogy megvalósítása esetén az egyházaknak látszólag kedvezőbb viszonyok közt lévő tetemes része segélyben nem részesül, holott minden magyarországi prot. gyülekezetnek joga van ahhoz, hogy a törvény alkalmazásának áldásaiban részesüljön. S azért kívánatosnak találja az értekező, hogy az összes gyülekezetekre nézve egy maximális adóteher állapíttassék

meg s az ezen felül mutatózó terhek viselésére minden gyülekezet kapjon segítséget az államsegélyből, mivel ellenesetben az áldozatkészebb s magokat jobban megerőltető gyülekezetek rövidségeit szenvednének. S ugyanez forog fenn az egész evangélikus egyházra nézve általában. A statisztikai adatok szerint ugyanis országos átlagban az ev. egyház vagyoni állapota kedvezőbb képet mutat a reformátusokénál, holott nem az, mert a földbirtok s így a biztosabban jövedelmező vagyon emezeknél van, — azért kívánatosnak tartja, hogy idevonatkozó hiteles statisztikai adatok szerzetesenek be s szükség esetén a miniszteriumhoz felterjesztessenek, nehogy a magát ügyis jobban megerőltető ev. egyház a reformátussal szemben, a nékie szánt felényi államsegély által rövidségeit szenvedjen. Az értekezlet az előadó nézeteit magáévá tette s kimondotta, hogy e tekintetben megjegyzéseit az illetékes egyházi faktorokhoz felterjeszti. — Az értekezlet, *Materny* Imre felszólalása alapján kívánatosnak találta, hogy az evang. népnek egy olyan naptára legyen, a melyet a lelkészek minden aggodalom nélkül adhatnak kezébe; s azért elhatározta, hogy felfogja kérni a Luther-társaságot, hogy egy „*Evangélikus Naptár*“ kiadásáról gondoskodjék. — Az értekezlet tagjait a debreceni egyház szívélyes vendégszeretettel fogadta, a mi természetesen az ottani lelkészre: *Materny* Lajos főesperesre mutat vissza dicsérőleg, ki az értekezletet oda összehívta s azt anyagilag és erkölcsileg lelkesen támogatta. Sajnos, hogy az esperességi lelkészek nem teljes számban jelentek meg az értekezleten; sajnálható ez azért, mert nézetem szerint az ilyen bizalmas összejöveteleknek nem csak szellemileg építő hatásuk van, hanem az egymással való gyakoribb érintkezés a háborításnak s lelkesítésnek is alkalmas eszközévé válhatik.

Paulik, lelkész.

Köszönetnyilvánítás. A maki ág. hitv. ev. templom felépítésének költségeihez hozzájárulni szívesek voltak: *Abrahám* Vilmos lelkész, *Bácsi-Pivnica* 125 k. — *Varga Márton* Tokaj 1 k. — *Ev. egyház Ujverbász* 2 k. — *evang. egyház Orosháza* 10 k. — *Hrdlicska Józsefné* úrnő ivén *Nagylak* 211-20 k. — *Török József* főesperes *Czegléd* 50 k. — *Hász Antal* egyh. felügyelő *Bánhegyes* 100 k. — *ev. egyház Lajosfalva* 460 k. — *Evang. egyház (Kerepesi-uti) Budapest* 6 k. — *Evang. egyház Zólyom* 2 k. — *Bartal Andor* lelkész ivén *Batiztalva* 650 k. — *Evang. egyház Besztercebánya* 10 k. — *Evang. egyház Bébécsaba* 50 k. — *Evang. egyház Ochtina* 1 k. — *Gazdasági fogy. szöv. Ochtina* 1 k. — *Evang. egyház Rákospalota* 5 k. — *Evang. egyház Pusztaföldvár* 2 k. — *Evang. egyház Poprád* 10 k. — *Evang. egyház Réthi* 2 k. — *Evang. gyámintézet Nemesdömölk* 3 k. — *Evang. egyház Baja* 4 k. — *Czinkoczy Márton* ivén *Alberti (Csanadm.)* 3274 k. — *Evang. egyház Dobsina* 10 k. — *Evang.*

egyház Ondód 3 k. — Evang. egyház Ponik 3 k. — Jeszenszky Nándor gyűjtőivén Nagyszentmiklós 37 k. — Evang. egyház Podolin 3 k. — Evang. egyház Ujjázua 5 k. — Liffa János Szemlak 5 k. Varga Pál Galsa 10 k. — Dankó Sámuel Szarvas 2 k. — Evang. egyház Mucsfa 2 k. — Evang. egyh. Tiszaföldvár 1903 k. — Evang. egyház Bábaszék 2 k. — Draskóczy Lajos lelkész ivén Hodmezővásárhely 15075 k. — Bohus Károly lelkész Franzfeld 5020 k. — Gebe Endre tanító Miskolc 16 k. — Evang. egyház Igló 14 k. — Dr. Nagy Elemér Orosháza 52 k. — Sexty Kálmán lelkész Krizbán 1171 k. — Petrovics Soma esperes Szentés 100 k. — Hrdlicska Károly Nagylak 16 k. — Draskóczy Zsigmond Losonc 53 k. — Evang. egyház Győr 10 k. — Evang. egyház Körmöcbánya 5 k. — Evang. egyház Léva 2 k. — Egyházmegyei gyámintézet Csanád Csongrád 15 k. — Evang. egyház Kisharta 2 k. — Tomay József lelkész ivén Szeged 1250 k. — Evang. egyház Felsőzelle 1140 k. — Evang. egyház Nagyszelezsény 2 k. — Saguly János Pítvaros 262 k. — Evang. egyház Lőcse 10 k. — Evang. egyház Vizesrét 423 k. — Evang. egyház H. Fűrészmező 1 k. — Evang. egyház Szentalfa 120 k. — Evang. egyház Oroszvár 3 k. — Evang. egyház Szenic 2 k. — Evang. egyház Ohtura 2 k. — Ev. egyház Révkomárom 5 k. — Evang. egyház Sajógömör 1450 k. — Evang. egyház Debrecen 5 k. Abaffy esperes Neudorf 1 k. — Evang. egyház Szirk 2 k. — Evang. egyház Nagyvárád 1 k. — Evang. egyház Nagybánya 8 k. — Közalapból 200 k. — Kicsiny Géza Alsószkálnok 460 k. — Evang. egyház Lugos 2 k. — Pataki Albinné urnő gyűjtőivén Makón 13520 k. — Dr. Hoffer Lipótné gyűjtőivén 7 k. — Dr. Dózsa Lajosné gy. i. 10 k. — Pap Sándorné gy. i. 5340 k. — Marschall Pálné gy. i. 4630 k. — Körmendi és Ott 10 k. — Band Henrich 10 k. — Barczán Endre 10 k. — Haluska László 10 k. — özv. Török Mária 20 k. — Draskóczy r.de lelkész gyűjtőivén 2900 k. ajánlat tétett. Ebből kifizetett: özv. Ott Károlyné 500 k. — Réthy Károly ügyvéd 100 k. — Ott Károly kereskedő 200 k. — Groó Vilmos kir. tanfelügyelő 200 k. — Ifj. Brener Gusztáv mérnök 200 k. — Gebe Mihály tanár 200 k. — E. L. 200 k. — Draskóczy Ede lelkész és neje 200 k. — Tokár Andor iparos 200 k. — Mályusz György jbiró 50 k. — Poór Endre gyógyszerész 100 k. — Hovszki Pál pénztáros 100 k. — Dr. Molitorisz Kálmán orvos 40 k. — Abaffy Béla tanár 50 k. — Ag. hitv. ev. egyház Szentgyörgy 4 k. — Midőn a szeretet-adományokért egyházam nevében a legmélyebb hálámát és köszönetemet fejezem ki, egyben mindazokat, kik a kibocsájtott gyűjtő-ivet még nem küldték vissza, tisztelettel fölkérem, sziveskedjenek a hozzájuk érkezett gyűjtő-ivet — habár üresen is — alólírott-hoz a végleges elszámolás okából visszaküldeni. Makó, 1904. július 5. *Draskóczy Ede*, ev. lelkész.

Az 1848. XX. törvénycikk a képviselőházban.
Tisza István gróf miniszterelnök f. hó 8-án a nevezett t.-c.-re vonatkozólag ezeket mondotta: „Ezek után, t. Ház az 1848. XX. t.-c.-re vonatkozólag kívánok röviden nyilatkozni. Mindenekelőtt megjegyzem azt, hogy arra, hogy mi áll egyik vagy másik lapban, arra sem ki nem terjeszkedem, sem a felelősséget semmi tekintetben azért nem vállalom és nem is vállalhatom. A kormány felelős igenis azért, a mi a kormány nevében kijelentetik, amit a kormány mond, de én egyenesen mint a sajtószabadságnak őszinte híve és tisztelője, kerülném még ott is, ahol megtehetném, az olyan módu befolyásolást és beavatkozást a sajtó téréen, mely legkevésbé is szolgálhatná az eszmék szabad megnyilatkozásának és szabad megütközésének módjául. A kormány álláspontja tehát: Az 1848. XX. t.-c.-re nézve kifejezésre jutott bemutatkozásunkat alkalmával, amidőn volt szerencsém jelezni azt, hogy a kormány mindenekelőtt be kívánja várni a protestáns egyháznak már akkor jelzett memorandumát, vagy munkálatait és azután igyekezni fog az ország pénzügyi viszonyai és erői által megvont korlátok közt megtenni miadent, ami az 1848. XX. t.-c.-nek helyes szellemben való végrehajtására irányul. Azóta, t. Ház, ez a memorandum már a kormány kezei között van és tanulmányozás tárgyát képezi. Meg kell jegyezni, hogy annak csak egy része vonatkozik az anyagi kérdésekre, és hogy itt, az anyagi kérdések terén, néhány kisebb tételtől most eltekintve, amelyek talán másod- vagy harmadsorban bírnak fontossággal, különösen két nagy cél domborodik ki. Az egyik az egyházi adózás terén mutatkozó valóban tarthatatlan helyzetnek szanálása, a másik a lelkészi illetményeknek olyan újabb rendezése, amely némi arányba hozza a lelkészi illetményeket az állami és községi tisztviselőknek most felemelt, vagy felemelendő illetményeivel. Ezen két probléma közül az egyik, t. i. az adózás kérdése természetesen lokális jelentőségű, mert azok a bajok maguk is lokális természetűek, nem csak abban az értelemben, hogy csak egyes egyházaknak kebelében merülnek fel, de abban az értelemben is, hogy ugyanazon egyháznak különböző egyházközségeiben is egészen más viszonyokra találunk és így e téren az állam segítő kezére csakis azokban az egyházközségekben van szükség, amelyekben ezek az akut nagy bajok tényleg megvannak. De ott azután a kormány meggyőződése szerint is a segélyre valóban égető szükség van. És én azt gondolom, hogy igen helyes nyomon jár a két protestáns egyház, midőn a kibontakozás és a kérdés megoldásának kulcsát egy olyan tervezetben keresi, amely szerint minden egyházközség a melyben az adóteher ilyen nyomasztó, köteles legyen egy újabb adókulcsot léptetni életbe, olyan adókulcsot, amely számol a hívek anyagi viszonyai-

val, amely megszünteti azt a nagy igazságtalanságot, amely még az egyházak többségében, azt hiszem létezik, hogy az egyházi adózás szigorúan párber természetű, amely tehát, mondom fokozottabb mértékben veszi igénybe a vagyonosabb hiveinek adózási képességét, de egyúttal leszállítja a mainak sok helyen egy fraktájára a szegény ember adózási terheit és azután állami hozzájárulásból fedezi azt a hiányt, amely ezen új adókulcs életbeléptetése mellett az illető egyház költségvetésében mutatkozik. T. Ház! En ezt egy egészséges kiindulási pontnak gondolom és a kormány a legrövidebb idő alatt felfogja venni a protestáns egyházak illetékes tényezőivel a tárgyalásokat ezen megoldás megvalósítására nézve. Nagyon természetes, hogy ezen megoldási mód szerint kell azokon a bajokon is segíteni, amelyek sokkal kisebb terjedelemben, mint a protestáns egyházaknál, de lokálisan egyes más vallásfelekezeteknél is előfordulnak, mert itt egyenlő mértékkel kell mérni mindenkinek és megtalálni és megkeresni az orvoslás módját mindennütt, ahol ugyanazok a bajok, ugyanazon mértékben megvannak. Mondom, t. Ház, az első és a lehető legrövidebb idő alatt megoldandó kérdés az adózás terén mutatkozó ezen mizériák orvoslásának kérdése. A második kérdés volna azután, — és természetesen ismét egyenlően minden vallásra nézve — a lelkészi illetmények kérdésének újabb szabályozás alá vétele. Erre nézve azonban nem habozom kijelenteni, hogy ezzel felelőssége tudatában a kormány már úgy, hogy meg is oldja az életben, csakis akkor foglalkozhatik, ha az állami pénzügyek helyzete olyan lesz, hogy ezen, ismét több és pedig jó egynéhány millió többletet képviselő újabb nagy teherrel megbirkózhatik. De egyúttal konstatálnom kell azt is, hogy a református egyháznak összes komolyan veendő tényezői egytől-egyig mind kijelentik, hogy az állam által tett ígéreteknél kívánják a honorálást, de nem úgy, mint az akkor kontempláltatott, t. i. az egyházaknak majdnem államosításával, hanem oly intézkedések által, amely az életképes autonómiának megadják a létfeltételeit.

A XIII. városi egyházmegye rendes közgyűlését jun. 17-én Felka városában tartotta meg. *Münnich* Kálmán egyházfelügyelő megnyitván az ülést üdvözölte a számosan egybegyűlt lelkészi és világi képviselőket, sajnálatának adott kifejezést, hogy egy községben sikkasztás fordult elő, mely intő példának szolgáljon az egyházi pénzek hűséges és gondos kezelésére. *Wéber* Samu főesperes csatlakozott az üdvözléshez és jelentését a múlt évről adta elő, melyből következőket emelünk ki: Reámutatott az 1848-iki XX. t. c. végrehajtása céljából tett lépésekre. Az új lelkészek *Fischl* Tóbiás *Felkán*, *Thern* Ede *Matheócon* lettek beiktatva hivatalukba. *Ruzskinon* egy új templom, *Mühlbachon* egy paplak épült, *Szűcszombaton* a régi iskolaház kényelmes lakó-

házzá lett átváltoztatva. Az adás-vevési szerződések *Olaszi, Igló és Szűcsbéla* községekben jóváhagyattak. A folyvást tartó kivándorlás megint megapasztotta a lélekszámot, a mennyiben tavaly még 16,048 ez idén csak 15 765 lélek jelentetett. A hagyományok és alapítványok összege kitett 19,388'62 kor. Adományok és gyűjtések címén befolyt 36,735'57 kor., építkezésre költetett 23,334'88 kor. Az adományozók közül különösen kiemelendők *Hohenlohe* herceg, ki a Barlangligeti kápolnára 2000, *Krieger* svédleri albiró, ki a toronyépítésre 1000 és *Oelschläger* Vilmos ugyanott, ki erre a célra 100 koronát ajánlottak fel. Az esperes jelentéséből kifolyólag következő indítványok fogadtattak el: 1. A lelkész törzsfizetése 2400 koronában állapítassék meg; 2. *Strauch* Béla volt felkai lelkész emlékezte jegyzőkönyvileg örökítessék meg; 3. *Koch* Aurél lelkésznek a felkai helyettesítés és *Höntz* lelkésznek nyugdíjba lépése alkalmából buzgó és áldásos fáradozásai következtében az egyházmegye hálája fejeztessék ki; 4. az évi jelentések nem mint eddig, egy egyházmegyei gyűlésről a másikhoz karolják fel az anyagot, hanem jan. 1-től dec. 31-ig; 5. a történt eladások és építkezések az egyházmegye területén jóváhagyandók. Az esperes jelentése jóváhagyó tudomásul vétetett. — *Dr. Lorx* Sándor pénztáros jelenti, hogy az egyházmegyei pénztár 10,720'57 és a *Handel* Klára alapítvány 23,309'04 korból áll. — A számvivőszéki elnök *Gaertner* Kálmán jelenti, hogy az egyházközségek számadásai *Merényen* kívül rendben találtattak, éppen úgy a XIII. városi és tátraaljai valamint a volt bányai egyházmegyék nyugdíjintézetei is; az előbbi 44,668'91 az utóbbi 10720 koronával rendelkezik. A számvivőszék *Nancz* Róbert és *Skultéty* tagokkal egészített ki. Az egyházközségek leltárai és előirányzatai rendben találtattak. Választásokra kerülvén a dolog megválasztattak: *Kübecher* Albert alesperesnek, *Koch* Aurél jegyzőnek, *Kübecher* Albert, *Scherffel* Nándor és *Wittchen* Ed elelkészek törvényszéki bíráknak, *Gresch* Agost, *Fest* Ottó, *Roth* Márton és *Kerszter* Ede szintén törvényszéki bíráknak; *Thern* Ede és *Scherffel* Nándor körlelkészeknek. Kihirdetett a törvényszék ítélete a merényi sikasztási ügyben. Az elnökség eljárása és intézkedése az egyházmegye helyeslésével találkozott. — A gyámintézet pénztárnoka: *Zimmermann* Andor jelenti, hogy 1563'55 kor. befolyt. *Ruszkin* 125, *Mühlenbach* 125 és a barlangligeti templom alap 50 koronával a tartalékalapból segélyeztetnek. A felosztandó 345'65 kor. a 86'41 K-val *Szomolnok*, *Keresztfalu*, *Sztrázsa* és *Nagy-Folkmar* javára kiutalandó. Az offertorium a mai gyámintézeti istentisztelet alkalmából 63'64 K-val a nagyszeretet adományra fordítandó. *Steinacker* Ádám és *Wünschendorfer* Károly lelkészeknek az isteni tisztelet megtartásáért hálás köszönet fejeztetett ki. Ha a VI. sz. kir. városok egyházmegyéje felosztatnék, az

egyházmegye szívesen teljesíti kötelékébe *Löcse* községet, mely ügyis községünk barátságos szomszédja volt. A XIII. városi egyházmegye új címe lesz „szepesvárosi egyházmegye“. Az iskolai bizottság jelentései és indítványai elfogadtattak és *Méhly, Mór* és *Kincler* tanítók a *Zsedényánumra* javaslatba hozattak. A confirmáció ügye a tanítási időtartamra és az elfogadott tankönyvekre vonatkozólag mindenütt megfelel a követelményeknek; csak két esetben használtattak még írott füzetek. A tankönyvek jegyzéke felterjesztetik. A *Petrovics*-féle „cura pastorális“ elfogadtatott azon indítvánnyal, hogy a most megjelent (Hörk utmutatása — és a még talán megjelenendő hasonló művekből egy egységes, egyöntetű mű készíttessék, mely mind a négy kerületre kötelező volna. A fürdőtelepeket illetőleg jelentetett, hogy a *barlangligeti* imaház terve már kész és az építkezés még ez ősszel fogja kezdetét venni. Feketehegyen pénzalap létezik. A *Nagyvárádon* szept. 22-én tartandó tiszakerületi gyűlésre az elnökségen kívül kiküldettek a lelkészek közül *Hajsó Gusztáv*, dr. *Walser Gyula* és *Thern Ede*; a világiak közül *Rösch Frigyes*, dr. *Lorx Sándor* és *Payer Cusztáv*. — A százéves biblia ünnepély mindenütt nagy ünnepélyességgel tartatott meg és a begyűlt offertoriumok felküldtek. A szepesi lelkészi egyesület végleges jóváhagyása határozatilag kimondatott. A teológiai szervezete elfogadtatott azon indítvánnyal, hogy a tanulók tanulmányozása külföldön egy évvel számitassék be a belföldi négy évig tartott tanfolyamba. Legkívánatosabb, hogy a fiatal ember a candidaticumi vizsga után keresse fel a protestantismus bölcsőjét, a midőn minden gond nélkül szentelheti magát a tudományoknak. *Weber Samu*.

Adományozás. Dr. *Purgly Sándor* szabadkai nagybirtokos, zalai ev. egyházmegyei felügyelő szokásához híven, ez idén is áldozott a jótékony-ság oltárán: 100 koronát az egyházmegyei pénztár részére, a közigazgatási költségek fedeztetése céljából, — 100 koronát pedig N. L. a-i lelkész gyógykezelési költségére adományozott.

Külföld.

Németországban nagy figyelemmel művelik a munkásmozgalmak statisztikáját is. Annak a közelmúltban való hivatalos közzététele szerint az elmúlt év igen erős strike-évnek bizonyult. 1405 volt a strikeok száma; az előző évben csak 1084. E strikeok érintettek 7000, az előző évben csak 3437 üzemet. Teljesen beállított 1634, az előző évben 849 üzem. Az 1902. évben a strikeokban résztvevő munkások száma volt 53912; 1903-ban már 85603. A 7000 strikeoló üzemben a munkások száma 198636. — 2036 üzemből 42456 strikeoló mellett 36 strike teljesen eredménytelenül végződött. 441. strike-esetben 3951 üzemmél az eredmény részleges s 300 esetben a követelések tekintetében teljes volt.

34 strike tartott 100 sőt több napig, 115 esetben 7 s 119 esetben 4 hétig. Poroszországban a strikeok száma volt 858, mely számból esik Berlinre 228, Brandenburgra 148 s a rajnai tartományra 124 eset. Az ipar terén elül álló Szászországban is 185 volt a strike száma, főleg a fa- és a fémipar terén volt sok a strike. A strikok legnagyobb részének pártpolitikai hátterük van. 233 esetben elbocsátott munkások újból való felfogadásáról, 253 esetben a munkaidő megrövidítéséről s csak 119 esetben a munkabér emeléséről volt szó. A socialdemokratia izgatott lázításaival szemben csak a Krisztus evangéliuma találja meg az utat a munkaadó s a munkások közötti viszony békés szabályozására. Mert hát igaz marad az, hogy *a socialis kérdés elsősorban nem gazdasági, hanem etikai kérdés.*

Szászországban az alkohol mértéktelen élvezetének megszüntetését célzó ev. egyesület nemrég megjelent évi jelentés szerint az elmúlt évben is nagy munkásságot fejtett ki. Évi közgyűlését a belmissiói egyesület közreműködésével június 18-án Bautzenben tartotta. Örvedetes dolog, hogy az alkohól elleni küzdelmében a kormány is segítségére volt az alkohóellenes ev. egyesületnek. Így a közoktatásügyi kormány névjegyzékét kérte az egyesülettől azoknak az orvosoknak, a kik a tanítói semináriumokban előadásokat tartanak az alkohól élvezetének veszedelméről. Népünk e veszedelmének gyógyítására sajnos kevés orvos jelentkezett, még legtöbb ilyenmű felolvasásokat tartottak az igazgatóságok fölkerésére a vasutasok előtt. Az egyesület a tartománygyűléshez is kérvénnyel fordult az iszákosság megszüntetésére s állami támogatást kért az iszákosságot gyógyító intézeteknek, s a tüdőbetegségek nagyobb mérvben való gyógyítására is fordította figyelmét. A belmissiói egyesület múlt évi nagygyűlésén *Escht* bíró előadást tartott „Az alkoholizmus elleni küzdelemről, mint a belmissió egyik legégetőbb feladatáról,“ mely Szászország 1452 lelkészenek is megküldetett az eszme felkarolására és terjesztésére. Egy másik irat „az állam és a társadalom feladatairól az iszákosságkal szemben“ c. alatt az erdészekhez küldetett az egyesület támogatása céljából. Végül azt is olvasom, hogy a „mit kell tudnod a sörről és a pálinkáról“ c. röpirat 15 ezer példányban van elterjedve. Így találja meg az evangélium megtartó szeretete az iszákosságban szenvedőkhöz és a maga útját!

Eperjes.

Dr. Szlávik Mátyás

Irodalom.

A lelki élet ismertetése s vonatkozásai a nevelés és oktatás feladataira. Irta tanító- s tanítónő-képző-intézeti növendékek és tanítók számára az új tanterv szem előtt tartásával *Nagy László* áll.

tanítóképző-intézet c. igazgató közreműködésével *Gömöri Sándor* áll tanítóképző-intézeti tanár. Ára 2 kor. 60 fill. Budapest Dobrovszki és Franke kiadása 1902. A szerző egyénisége elég biztosíték, hogy a mű olvasása előtt a bizalmat neki előlegezzük. A nevelés terén szerzett több évi tapasztalat és hosszas tanulmányozás gyümölcse e mű, melyet itjak részére megírni az író saját bevallása szerint nehéz munka volt.

A XI. részre osztott mű elején (szemléltetve) rávezet a lelki életre, ismerteti a lélek sokirányú munkásságát, s reámutat arra, hogy mily sokoldalú képzettséggel kell bírnia annak, ki épen a lelket akarja művelni. Majd a testnek a lélekre való hatásáról szól. Szakemberre; éles megfigyelő képességre vallanak az itt felhozott példák.

Több részen át tárgyalja a lelki tüneményeket. Fokozatos sorrendben ismerteti, s kellőképpen csoportosítja őket. Keletkezésüket élettani tekintetben is fejtegeti. Részletesen szól az ingereknek az egyes érzékszervekre való hatása folytán létrejött érzetéről; ezeknek megvilágítására igen alkalmas példákat használ és mindenütt feltünteti, hogy mit tartson a tanító szem előtt, hogy a gyermek érzékszervei oktatás közben is tökéletesedjenek.

Szemlélhetővé teszi a lélek munkásságának rejtettebb mozzanatait. A logikából felvett alapismereteket mindenütt példákkal világosítja meg.

Szól a fontosabb érzelmekről, mint pl. a szép érzelméről, a társadalmi, erkölcsi és vallási érzelméről. Megmutatja azok fejlődését és helyes irányban való fejlesztésének módját.

Az egyén és a társadalom lelki életéről szóló IX. részben érdekesen tárgyalja a véralkatokat. E szerint már nyolc csoportba sorozza az embereket. A négy alapjellem — cholерikus, melancholikus, sanguinikus és phlegmatikus valamelyikébe tartozó embereket a szerint is megkülönbözteti, hogy a kellemes, vagy a rosszuleső érzelmekre van e nagyobb hajlandóságuk. Így pl. a cholерikus vérmérsékletű ember, kinek lelkére a külső ingerek erős hatással vannak, s a visszahatás is gyors, szerinte „sötét“-bánatra, szomorúságra hajló kedélyű, ki az őt környező dolgokat és eseményeket mind sötét színben látja, s azoknak a reája való hatásuk nyomán rendszerint rosszuleső, kellemetlen érzés támad lelkében. De hasonló erős felfogás és gyors visszahatás mellett lehet az ember „derült“ kedélyű is, ki a dolgoknak mindig a kellemes oldalát igyekszik felfogni.

Egyik legérdekesebb de részletessége folytán a szerző szerint is inkább olvasgatásra és tanulmányozásra, mint betanulásra szánt része a mű XI. fejezete, a gyermektanulmányozás. Megismereti annak történetét, módszerét, különféle irányát és hasznát. Köteleességévé teszi ezt úgy a tanítónak, mint a szülőknek, mert csak akkor lesz szo-

ros kapcsolat az iskola és a szülői ház között, s a gyermeknevelés csak akkor haladhat a leghegyesebb mederben, ha e feladatot, a gyermektanulmányozást mindkét fél hiven teljesíti.

A rész végén néhány pontban az embernek kor szerinti rajzait adja s ezekkel párhuzamban ismerteti a nevelésnek azon főbb mozzanatait, melyeket az egyes életkorokban a szülőknek és tanítóknak irányadóknak kell tekinteni, hogy a csecsemőből évek multán ép testű és lelkű embert nevelhessenek.

Az egész mű olvasása mélyebb tanulmány hatását kelti. Néhol — kiváltképen az egyes meghatározások előtt hosszabb fejtegetésekbe bocsátkozik az író; de ez nem von le a munka értékéből, mert ha e fejtegetések mellőzhető részeit a betanulásnál elhagyjuk, még akkor is marad annyi — sőt több, mint a mennyit hasonló célra írt kézikönyvekben találunk. Így a lényeg mellett a növendék szemei előtt áll mindig a részletes magyarázat is melynek különösen a gyakorlati életben számtalanszor nagy hasznát veheti. Egyetlen alaki hibája szerintem az, hogy a hosszabb fejtegetéseknél a nyelvezet kissé szövevényes, nehézkes, de ezt ellensúlyozza azon körülmény, hogy az ily részeket csak olvasgatásra szánta az író. Stílusa egyébként magyaros. Az idegen szavakat kerüli, s a terminus technikusok közül is csak azokat alkalmazza, a melyek helyett jó magyar szót épen nem találunk.

Végül annak megemlítése után, hogy a mű jó papírra, tiszta betűkkel, olvashatóan van nyomtatva, örömmel üdvözölhetjük ez új kézikönyvet, mely meg fogja magának szerezni a paedagogiai értékes művek között az őt megillető helyet; jó tulajdonságai folytán bátran kezébe adhatjuk a nevelés jövő munkásainak: a tanítóképző-intézeti növendékeknek.

Üzenetek.

Kézirat visszaküldésére nem vállalkozunk.

B. S. Köszönettel vettük. Valamely legközelebbi számban megjelenik.

Pályázat meghosszabbítás.

Az „Evang. Egyház és Iskola“ folyó évi április 28-án, 17-dik számban megjelent

vizesréti lelkészi állásra

szóló pályázat július 20-káig meghosszabbítottatik.

Rozsnyón és Gömör-Panyiton, 1904. júl. 5.

Terray Gyula,

főesperes. 62 1 - 1

Kubinyi Géza,

egyházmegyei felügyelő.

Ország Antal

orgona-készítő Nagyráradon.

Elvállal és készít a legújabb viv-
mányu

cső-pneumatikus
és
gépezetes orognákat

kúp rendszer szerint.

Oreg orgonákat átalakít és javít jutányos
árban

12-7

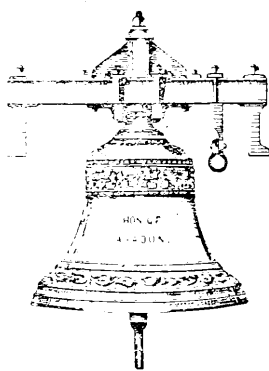
HÖNIG FRIGYES

gőzüzemre berendezett

harang, érczöntődéje, szivattyugyára

Arad, Rákóczy-utca 11-28. szám.

Alapított 1840-ben. — A legnagyobb állami
éremmel kitüntetve 1890-ben.

Ajánlja cs. és kir.
szabadalmazott ha-
rangjait, melyekkel
bármely más harang-
gal szemben **40%**
súly és ár meg-
takarítás értek el.

Kitűnő jó hang és tartóssá-
gáért 10 évi szavatolás!

A legkedvezőbb fizetés fel-
tételek!

Vasuti szállítás ingyen.

Forgatható vasharangfelszerelések és
vas harangállványok. **Régi harangok-
nak** forgatható vasszerelésre való átala-
kításuk, avagy azoknak **csekély felülfi-
zetés mellett új harangokkal való be-
cserelésük.**

Bővebb felvilágosítás és képes árlapok
kiváratra díjmentesen küldetnek.

12-7

Pályázat

segédtanítói állásra. Javadalom: havi
előleges részletekben 600 korona, egyszobás
lakás és egy öl tűzifa. Pályázhatnak tanító-
nők is. Határidő: **augusztus 1.** Czim: Acsai
ág. hitv. ev. egyház Acsa-Kürt (Pestmegye).

63 1-1

Pályázat.

A **besztercebányai** ág. hitv. ev. gym-
nasiumnál a latin nyelv és történelem tani-
tásával egybekötött

rendes tanári állás

töltendő be. Javadalmazás: a fenntartó egy-
házközség pénztárából 1760 K fizetés és 440
K lakáspénz; az állami-segélyből a fizetés
640 K-val 2400 K-ra, a lakáspénz 120 K-val
560 K-ra egészítették ki. Okleveles pályázók
hiányában nem okleveles egyén helyettes ta-
nárnak választatik s 1700 K díjazásban ré-
szesül. A megválasztandó rendes tanár az
országos tanári nyugdíjintézetnek jogos és
kötelezett tagja. Az állás szeptember 1-én
elfoglalandó. Az egyházi közgyűléshez inté-
zett s kellően felszerelt folyamodványok f.
évi **július hó 31-ig** a gymnasium igazgatójá-
hoz küldendő, ki megkeresés esetén bővebb
felvilágosítással is szolgál.

Besztercebánya, 1904. július 9.

Burkovszky Kálmán

64 2-1

iskolai felügyelő.

Pályázat

a **hartai** (Pestm. postahely) ág. hitv. ev.
egyházközségnél megüresedett

I. kántor-tanítói állásra.

A díjlevél végleges megállapítása most van
folyamatban, a javadalom tehát pontosan meg nem
határozható, de a legrosszabb esetben is 1520 ko-
ronára becsülhető.

A részletekre nézve alulírott szívesen ad fel-
világosítást az érdeklődőknek.

A kántori teendőket két kántor végzi heten-
ként felváltva.

A megválasztandó a mindennapi iskolán ki-
vül általános ismétlő iskolát is köteles vezetni.

Tannyelv: a magyar, de a német nyelv tudása
is megkívántatik.

A kellően felszerelt pályázati kérvények f. é.
augusztus hó 6-ig laulírotthoz küldendő be.

Gallé István

66, 3-1.

lelkész.

Pályázat.

A rosznyói tiszakerületi ágost. hitv. evang. internatussal egybekötött polgári leányiskola kebelében megürült

tanítónői állásra

pályázat hirdettetik. Ezen állásra első sorban, polgári iskolákra, még pedig természettudományi és mennyiségtani, másodsorban magyar nyelvtani és történelmi szakra, ilyen pályázók hiányában azonban elemi iskolai oklevéllel bíró ág. hitv. evang. tanítónők is pályázhatnak. **Kötelességei:** az egyházkerületi tanterv és az iskolaszék rendelkezése szerint tanítani, az internatusban lakó növendékek felett a felügyeletet sorrend szerint gyakorolni, magát az intézeti szabályokhoz alkalmazni. **Javadalmazása:** az intézetben teljes ellátáson kívül, a polgári iskolákra képesített tanítónőé 1000 korona, az elemi iskolai képesítésű tanítónőé 600 korona. A megválasztott egy sikeres próba év után véglegesítetik. Az elemi iskolai képesítésű tanítónő véglegesítése és fizetésének javítása, a polgári tanítónői oklevél megszerzéséhez köttetik. A kellően felszerelt kérvény, melyhez keresztlevél, oklevél, működési és egészségi bizonyítvány, nemkülönben arckép is csatolandó, folyó évi július hó 20-dik napjáig alólirotthoz küldendő. Személyes bemutatkozás kívánatos és előnnyel jár.

Kelt Rozsnyón, 1904. június 30.

Terray Gyula

főesperes, isk. elnök.

58 2-2

Pályázat tanári állásra.

A bonyhádi államilag segélyezett ág. hitv. ev. algymnáziumnál egy

földrajz-természetráji

tanszékre, melyre nézve a nagyim. m. kir. Minister úrnak kinevezési ioga van, pályázat hirdettetik.

A rendes tanári törzs fizetése 2400 K. lakáspénze 400 K. ötízben 200—200 K. ötödéves korpótlék. A törzsfizetés idővel 2800, illetőleg 3200 koronára emelkedik.

A más intézetekben rendes tanári minőségben eltöltött évek a korpótlékba beszámíthatnak.

A pályázók csak ág. hitv. ev. vallásúak lehetnek. Nyugdíjigényt az 1894. évi XXVII. t.-c. értelmében. Ha a kijelölt szakból okleveles és egyébként is megfelelő tanfőú nem jelentkeznek, nem okleveles jelölt is figyelembe vétetik s 1600 K. fizetéssel és 200 K. lakáspénzzel alkalmaztatik.

A pályázók a nagyim. m. kir. vallás és közoktatásügyi miniszter úrhoz címzett s kellően felszerelt folyamodványukat a gymnázium igazgatóságához, Bonyhádon július 31-ig bezárólag küldjék be.

A kinevezett tanár hivatalát 1904. szeptember elsején tartozik elfoglalni.

Kelt Bonyhádon, 1904. június 22.

Szeniczey Géza

esp. felügyelő.

3-3

Horváth Sándor

főesperes.

„MAYER” gépgyár

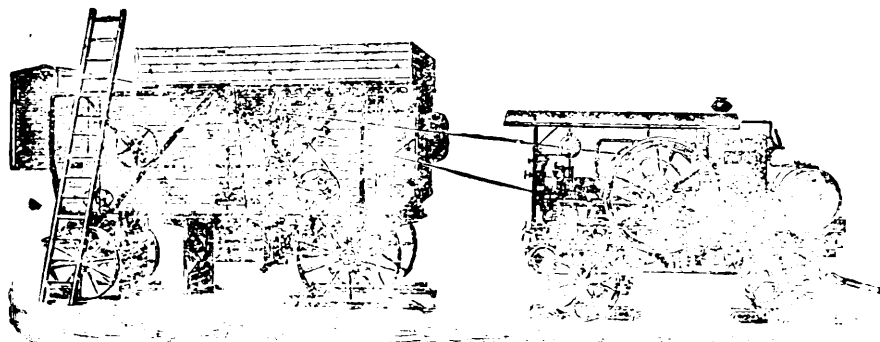
vas- és fémöntöde részvény-társaság SZOMBATHELY.

Raktár: Budapest, V., Lipót-körút 15.

Készít mindennemű

Gazdasági gépeket, kitérő szerkezetű Benzin és szivógáz-motorokat 2-50 lóerőig

Benzin-motoros cséplőkészletek.

Legolcsóbb üzem!

Tűzvesztély kizárva!

52 25-2

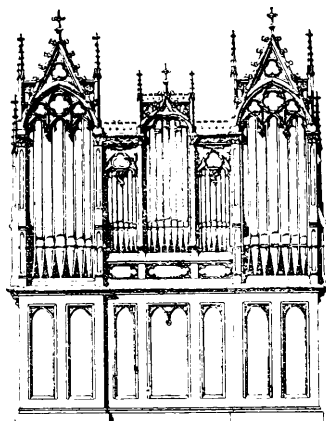
Malomépítészet: Új hengerek, minden szakmába vágó gép gyártása. Teljes műmalmberendezések.

Különlegesség: Legújabb szerkezetű csavaros és szabad. víznyomású borsajtók.

Osborne D. M.-féle világhírű amerikai arató és kaszáló gépek magyarországi kizárólagos képviselőse. * Kívánatra minden szükségletre külön költségvetés.

SZALAY GYULA
MŰORGONA-ÉPÍTŐ INTÉZETE
Székesfehérvárott.

ALAPITTATOTT 1879. ÉVBEN.

Elfogad megrendelést a legújabb csőrendszerű **légnyomásu** nemes szőlámu hangverseny és templom

orgonák

elkészítésére jutányos árak és több évi jótállás mellett.

Raktáron tart kisebb nagyságu új és átalakított templom orgonákat és harmoniumokat.

Orgonák évi kezelését és gondozását, valamint **átalakításokat, javítást, hangolást** mérsékelt árak mellett az ország bármely részében gyorsan eszközöl.

Költségvetést ingyen és bérmentve küld.

45 15-9

Pályázat.

Alulírott **káplánt** keres maga mellé, kinek évi 400 koronát és teljes ellátást ad. Az illetőt, ha begyakorolta magát a papi teendőkbe, adminisztrátornak óhajtom tenni félfizetésre.

A magyar nyelven kívül szükséges, hogy németül is tudjon.

Ezen állást elfogadni hajlandók forduljanak levelükben az alulírotthoz.

Kelt Gyomán, 1904. július 11.

Schulz Jenő

ág. h. ev. lelkész.

65 3-1

Hirdetés.

Egy 7 fő és 4 mellékváltozatu előlajtszó pedálos új

orgona

mérsékelt árón eladó, a mi azonnal szállítható *Szalay Gyula* mű-orgonakészítőnél Székesfehérvárott.

59 3-2

Pályázat

a bánsági ágost. h. egyházmegyéhez tartozó **nándorhegyi**

lelkészi állomásra.

I. Javadalom :

1. 1600 kor. készpénz.
2. Lakás kerttel.
3. Hat öl tűzifa.
4. Stólák.
5. 3 nagyünnepi offertorium.
6. Napidíj és utiköltség az esperes gyűlésre és functiók alkalmával a filiáleben.

II. **Szolgálati nyelv** a német : a ki tótul is tud, előnyben részesül.

III. **Kötelessége** a lelkészi teendőkhöz kivül a vallástanítás.

Szabályszerű jelentkezés a főesperesnél **f. évi julius hó végéig.**

Temesvár, 1904. április 15.

Kramár Béla

főesperes.

60 3-2

Pályázat.

A gölnicbányai ág. hitv. evang. egyházközség egy

tanítói állomására

(1-3 fiu-osztály) pályázatot hirdet. Pályázhatnak evang. vallású okleveles tanítók, a kik a magyar és német nyelvet szóban és írásban tökéletesen bírják, orgona-ének (zene) képességüket, valamint azt, hogy a rajtot már jó sikerrel tanították, documentálni tudják. Az egyházközség fenntartja magának a jogot a megválasztandót esetleg más osztályba áthelyezni, a jelenlegi organista-tanító nyugdíjaztatása esetén az organista teendőkhöz is megbízní, egyszóval tennivalóit szabályozni.

Javadalmazása : Természetheni lakás és kerten kívül 1. 800 kor. törzsfizetés és törvényes ötödéves korpótlék, 2. 80 köbm. tűzifa a házhoz szállítva a tanterem és magánlakás fűtésére ; 3. 748 liter rozsnak a gölnicbányai piacár szerint pénzbeli relutumát ; 4. privátórakért, melyek az azokba járó tanulók által legkevesebb 84 fillérrel havonként fizettetnek körülbelől 2-300 kor. ; 5. ünnepi és névnapi ajándék a tanítványoktól körülbelől 60 kor. 6. idegen vagy más vallású gyermekektől 10 (tíz) kor évi tandíj ; 7. rajztanítás után körülbelől 250-300 kor. ; egyéb díjak körülbelől 30 kor.

Kik zongoratanításban való jártasságukat is igazolni tudják előnyben részesülnek és szép melleskeresetre tehetnek szert.

Pályázók kellően felszerelt folyamodványukat **f. évi augusztus hó 4-ikéig** bezárólag alulírotthoz nyujtsák be. Az állomás 1904. szeptember 4-ikén elfoglalandó.

Gölnicbánya, 1904. évi julius 3-án.

Zimmermann Andor s. k.

lelkész e. iskolasz. elnök.

61 3-2